

The Journal of Academic Social Science Studies

International Journal of Social Science

Volume 5 Issue 6, p. 91-103, December 2012

3 MAYIS 1944 OLAYLARI IŞIĞINDA İÇ-DIŞ POLİTİKADA SİYASÎ DENGELER

*IN THE LIGHT OF THE CIRCUMSTANCES OF 3 MAY 1944 INTERNAL-
EXTERNAL POLICY POLITICAL BALANCE*

Yrd. Doç. Dr. Zübeyir BÜTÜNER

Bozok Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü

Abstract

Racism and Turanism lawsuit, Turkism, as the ideas of Turkish nationalism in Turkey, the pro-Soviet propaganda tried before the law, this movement is believed to be blocked the spread of socialist ideas of the Soviet Union, fascist Germany, tried to present it as a move to support racist and fascist ideas.

Some pro-government publications contained in the press believe that the fascist Germany come out victorious from II. World War. For this reason, to hide their activities and guiding the attention of others on the ground formed.

With this case, proponents of socialism who tries to break into the party and government cadres were able to settle state administration and universities. The government and the managers of the era supported the socialist circles and gave permission to look nice on behalf of the Soviet Union to the activities.

In some circles, but depending on the state, planned events, driven on by a period against the state response actions at all, which does not react to the show, pulling into the democratic nationalist sector events, drew up their propaganda to the democratic actions can make ground Turkey to the democratic developments in this ways.

The events of 3 May 1944 begins with the political strife between two people. Then, under the name of Racism-Turanism lawsuit happens the subject of a major trial. Indictment are prepared, defenses and the provision justification puts forth. There are knows and unknowns in this lawsuit as every lawsuit. The mysteries of this lawsuit is important. This lawsuit which has cost to history had

planned the provocation of certain environments and although there is no factual has been adopted as an actual event. There are the secret goals and targets of this trial. This trial had been edit in order to use in the material of foreign policy and in order to establish the state and universities.

Key Words: Turkism, Turanism, Racism, Panturanist, Turkey, Hitlerite Germany, Soviet Union, the government.

Zusammenfassung

Das Gleichgewicht in der Inen-und und Aussenpolitik im Hinblick auf die Ereignisse des 3. Mai 1944

Mit dem Rassismus- und Nationalismus-Prozess verurteilte man den Türkismus sowie die türkische Nationalismus-Auffassung vor Justiz in der Türkei zugunsten der sowjetischen Propaganda, glaubte man mit diesem Prozess zur Ausbreitung der sowjetischen sozialistischen Ideen verhindern und man nahm an, dass dieser Prozess damit die deutschen rassistisch-nationalistischen Auffassungen unterstützen würde.

Während einige Presseorgane, die an den deutschen Sieg im zweiten Weltkrieg glaubten, in der Regierung und in der Presse davon benachrichteten, haben dadurch ein Boden gefunden, auf dem man sich zuverheimlichen und Aufmerksamkeit auf das andere abzulenken versuchte.,

Die Sozialisten, die in die Partei und die Regierung hineindrangten, haben eine Möglichkeit gefunden, die sozialistischen Ideen in die Kreise an den Universitäten und Regierungskader aufzusetzen. Die Regierung und -kader erlaubten die die Aktivitäten der Sozialistischen Kreise und duldeten ihre sozialistischen Iden zuunterstützen.

Links, die sich nicht im Prozess befindet, haben die Grunlage geschaffen, mit der geplanten Ereignisse, gebunden mit der Regierung zu provizieren. Dagegen sind die Nationalisten, die gegen die Regierung und gegen die Staat in ihrer Geschichte überhaupt nichts unternommen haben, in die Ereignisse hineingezogen wurden, um ihre demokratische Widerstand zu zeigen und ihre Ideen zupropagieren.,Damit haben Links die demokratische Grundlage vobereitet und geplant, um die demokratische Entwicklung in die Türkei hineinzubringen.

Der 3. Mai 1944 beginnt mit einer Auseinandersetzung zwischen zwei Personen. Dann wurde er unter dem Namen des Rassismus-ein großes Prozess des Turanismus. Die Anklageschriften dieses Prozesses wurden vorbereitet, vorgeworfen,verteidigt und die Begründung des Urteils zusammengestellt. Bei diesem Urteil wie anderen Urteil gab es Bekannte und Unbekannte.Unwissenheiten dieses Prozess waren sehr wichtige. Der Prozess, der in die Geschichte eingegangen ist, wurde mit Provokation der bestimmten Kreise geplant und hat mit der Wahrheit überhaupt nichts zu tun. Dieser Prozess hat geheime Plaene und Zwecke. Diese Klage wurde als Materialien der Außenpolitik ausgenutzt und um die Platzierung Kader des Kommunismus im Staate und an der Universitäten begründet.

Schlüsselwörter: Turkismus, Turanismus, Rassismus, Panturanist, USA, Hitler-Deutschland, Sowjetunion, Türkei, die Regierung.

Öz

Irçılık ve Turancılık davası ile, Türkçülük, Türk Milliyetçiliği gibi fikirler Türkiye'deki Sovyet yanlısı propagandalarla hukuk önünde yargılanarak, Sovyetler Birliği'nin sosyalist düşüncelerle yayılmasına engel olunacağına inanılan bu hareketi, Faşist Almanya'nın ırçıcı ve faşist fikirlerini destekleyen bir hareket gibi göstermeye çalışmıştır.

Basın içinde yer alan hükümet yanlısı bazı yayın organları, Faşist Almanya'nın II. Dünya Savaşı'ndan galip çıkacağına inandılar. Bu nedenle kendi faaliyetlerini gizleyecek ve dikkati başkalarının üzerine yönlendirebilecek bir zemin oluşturdular.

Parti ve hükümet kadrolarına sızmak isteyen sosyalist çevreler bu dava ile devlet kadrolarına, üniversitelere yerleşme imkânı bulmuşlardır. Hükümet ve devrin yöneticileri Sovyetler Birliğine hoş görünmek adına sosyalist çevreleri desteklemişler ve faaliyetlerine izin vermişlerdir.

Sol kendi içerisinde olmadığı, ama tahrik ederek planladığı olaylarla, devlete bağlı, tarihinde hiç bir döneminde devlete karşı tepkisini eylemlerle göstermeyen milliyetçi kesimi olayların içerisine çekerek, demokratik tepki göstermelerini sağlayarak, kendi propagandalarını yapabilecekleri, demokratik eylemlere zemin hazırlamışlar, Türkiye'ye bu yolla demokratik gelişmeler getirmeyi planlamışlardır.

3 Mayıs 1944 olayları iki şahıs arasında geçen siyasi bir çekişmeyle başlar. Sonra Irkçılık-Turancılık davası adı altında büyük bir davanın konusu olur. İddianameler hazırlanır, suçlamalar, savunmalar ve hüküm gerekçesi ortaya konur. Her davada olduğu gibi bu davada bilinenler ve bilinmeyenler vardır. Bu davanın bilinmeyenleri önemlidir. Tarihe mal olmuş bu dava belli çevrelerin tahrikiyle planlanmış ve gerçeğe dayalı olmamasına rağmen gerçek bir olay gibi kabul edilmiştir. Bu davanın gizli amaçları ve hedefleri vardır. Bu dava dış politika malzemesinde kullanılmak amacıyla ve komünist kadroların devlete ve üniversiteleri yerleştirilmesi amacıyla kurgulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçülük, Turancılık, Irkçılık, Panturancılık, Türkiye, Nazi Almanya, Sovyetler, Hükümet.

Giriş

Yazımızın amacı, bu dava ile ilgili olarak hepimizin aklına gelen aşağıdaki sorulara bir cevap arayışından çok, bu sorular üzerinde insanların beyin fırtınası yapmasını sağlayarak bu dava ile yapılan incelemelere katkı sağlamaktır. 3 Mayıs 1944 gönülleri, Türkçülük ülküsünde birleşen entelektüel bir grubun büyük acılara, işkencelere, sıkıntı ve bunalımlara akıl almaz tehdit ve aşağılamalarla karşı karşıya kaldığı, bir devletin kendini koruma refleksiyle yaptığı bir devlet baskısı mıdır? 1944 ve onu takip eden yıllarda, Türkçüleri temsil eden aydın, çoğu devlet kadrolarında ve üniversitelerde görev yapan bir avuç insanın şahsında yapılan sorgulamaların arkasında yatan gerçek nedenler nelerdir? Türkçüleri temsilen, mahkeme önüne çıkartılan Türk milliyetçisi ve Türkçülük fikrinin temsilcileri, hangi iddialarla karşılaşmışlardır? Türklerin büyük çoğunluğunun Sovyet işgalindeki topraklarda yaşayan Sovyetler Birliğine karşı yazılar yazan bilim dünyasının mümtaz şahsiyetlerinin Türkiye'deki faaliyetleri, Sovyet yöneticilerini rahatsız ve tedirgin ettiği açıktır. Bu nedenle çeşitli davalarla Türkçülerin tutuklanıp cezalandırılmaya çalışılmasında, Türkiye'deki bazı Sovyet yanlısı kişilerin ve ajanların rolü olmuş mudur? Bu dava ile, o günün hükümeti, Alman yanlısı politikalarıyla Sovyetlerin düşmanlığını kazanan politikalarına karşılık, onları aklayan bir yönelişi sağlayarak SSCB'ne hoş görünmeyi mi amaçlamıştır? Mahkemeye çıkartılmayan bir takım insanların dışarıda maruz kaldığı manevi işkencelerle Türkçülerin toplumdan dışlanma, horlanma ve soyutlanmaya çalışılmasının ana nedeni nedir? 1944 öncesi politikalarıyla devrin hükümetinin uyguladığı devlet politikası, Türkçülük anlayışını yüceltme amacını taşımasına rağmen, bu dönemde "Türkçülük" fikrinin suç gibi algılanmasının ve mahkeme önüne çıkartılmasının gerçek nedeni nedir?

1944 ve sonrasında gelişen olayları başlatan dönemin komünist faaliyetleriyle yakından tanıdığı 1931 yılında yayımladığı, M. Kemal Atatürk başta olmak üzere, zamanın

devlet büyüklerini alaya alan şiiirinden dolayı 14 ay hapis cezası alan ama affedilmesi sağlanan devrin Devlet konservatuarı öğretmenlerinden Sabahattin Ali olmuştur? Nihal Atsız'ın Maarif Vekili Hasan Ali Yücel'e yazdığı açık mektuplarıyla, vatan hainliğine varan eylemlerini ifşa etmeye çalıştığı Sabahattin Ali, mahkemeye başvurarak neden bu davayı başlatmış ve bizzat kışkırtmıştır? Sovyetler Birliğinin II. Dünya savaşını sonlandıran bir zafer kazanma yolundan ilerlemesi karşısında, devrin yöneticileri neden o zamana kadar yürüttükleri Alman yanlısı dış politikalarının yönünü değiştirme telaşıyla Sovyet yanlısı bir politika çabasına düşmüşlerdir?

Dönemin Başbakanı Şükrü Saraçoğlu'nun konuşmasıyla başlayan Nihal Atsız'ın mektuplarıyla devam eden, olaylar zinciri sonucunda, "3 Mayıs 1944" tarihli milliyetçilerin 3 Mayıs gösterileri, Türk milliyetçilerinin cumhuriyet tarihimizde ilk defa ortaya koyduğu, ilk demokratik tavır ve tepkidi midir?

Türkiye'nin II. Dünya Savaşındaki durumu stratejik konumunun önemi dolayısıyla, gerek müttefiklerin, gerek karşı tarafın Türkiye'yi kendi yanlarında savaşa çekebilmek için harcadıkları çabalar Türk siyasetinin kafasını karıştırmış mıdır? Almanya gerekli gördüğünde I. Dünya Savaşında yaptığı gibi II. Dünya Savaşında Sovyetler Birliği'ne saldırısından sonra Türkiye'yi savaşta kendi safına çekebilmek için Turancı akımları desteklemiş midir?¹ Türk hükümetini Almanya'nın yanında savaşa girmesi için harekete geçirmeye çalışmak amacıyla Türkiye üzerinde baskı kurma faaliyetlerine ülke içerisinde destekler bulabilmiş midir? Almanya'nın bu politikasına karşılık olarak İsmet İnönü Rusya'ya karşı bir birlikteliğin ancak Rusya'nın kesin mağlubiyeti neticesinde olabileceğini söyleyerek, Rusya'nın egemenliğinde yaşayan Türklerin beklentilerini de boşa mı çıkarmıştır? Almanya'nın iç ve dış politikayı Türkiye'nin kendi yanında savaşa girmesi konusunda gösterdiği faaliyetler, kamuoyunda 3 Mayıs 1944 davasının Nazi yanlısı, anti-Sovyet ve anti-komünist hükümeti devirmeyi amaçlayan bir dava olarak algılanmasına mı yol açmış mıdır? Ruslar galip geldikçe komünistler birer birer açığa çıkarak Rusların Polonya ve Balkanlar'dan sonra Türkiye'yi de işgal edeceği söylentisinin yayımlısında, zaman zaman Turancılık fikrinin hükümet tarafından desteklenmesi gündeme gelmiş midir? Hülasa bu olayların tamamı Türkiye devletinin uyguladığı dış politikayla Sovyetleri memnun etmeye yönelik psikolojik bir hareket midir? Bu olaylarda Genel Kurmay'ın, Dış İşleri Bakanlığı'nın, devrin başbakanının ve milli şef İsmet İnönü'nün etkinlikleri ne derece olmuştur?

DÖNEMİN SİYASİ OLAYLARI ve II. DÜNYA SAVAŞI DÖNEMİ

Türkiye'nin II. Dünya Savaşındaki durumu, müttefiklerin ve Mihver Devletlerin Türkiye'yi, kendi yanlarında savaşa sokmak için harcadıkları çabaların ve Türkiye üzerinde yaptıkları baskıların hikâyesidir.

Çok önemli gelişmelere neden olan bu olayın gerçek nedenlerini anlayabilmemiz için aynı dönem içerisinde meydana gelen uluslararası olayları ve takiben Türkiye'nin bu olaylar karşısında aldığı karar ve tavırları yakından incelemek gerekecektir. 20.Yüzyıl'da kurulmuş olan genç Türkiye Cumhuriyeti devletinin kuruluştan itibaren karşılaştığı dış olaylar ve bunlara karşı geliştirdiği ilişkiler ve dış siyaset ve tavırlar bu konunun anlaşılması açısından çok önemlidir. Bu olayın doğru anlaşılması açısından, Sovyetlerin komünist rejimini yayma faaliyetleriyle ülkemizde desteklediği bazı çevre kişilerin faaliyetleri de bu olaylarla ilgisi açısından önem arz eder. Sovyetleri işgal etmek isteyen Almanya'nın Türkiye faaliyetleri de son derece önemlidir. Önemli sayabileceğimiz diğer bir gelişmede, Sovyet rejiminden önce bu topraklarda doğan, Türkçü ve Türkçülük fikrine gönül vermiş kişilerin ülkemizdeki faaliyetleri de bu açıdan incelenmesi gereken faaliyetler arasındadır.

¹ Semih Yalçın, "3 Mayıs Türkçüler Gününün Menşei Üzerine" Ülkü ocakları.org., s. 8.

Türkiye kuruluş yıllarında, yeni bir devlet kurmanın ortaya koyduğu meseleleri çözmek ve yeni Türkiye'yi uluslararası bir çevrede istikrarlı bir düzene oturtmak amacına yönelmiştir. Bu amaçla, barış yanlısı her birlikteliğe taraftar olmak istemiştir. Türkiye'nin, 1929 Ocak ayında, "savaşı kanun dışı ilan eden" Briand-Kellog Paktı'na katıldığını görüyoruz. Bir türlü yürürlüğe girmeyen bu paktın görüşlerini yürürlüğe koymak amacıyla ortaya konan Sovyetlerin Litvinov protokolüne Türkiye de katılmıştır. Her iki katılım için Türkiye açısından, Sovyetlerin desteği önemli rol oynamıştır. 1930'da Fransız Dışişleri Bakanı Aristide Briand'ın "Avrupa Birliği" projesine Bulgaristan, Almanya, İtalya, Sovyetler Birliği, Yunanistan ve Macaristan da Türkiye'nin katılmasını istemişlerdir. 1930'dan sonraki dönemde Avrupa'da patlak veren olaylar Türkiye'yi de etkisi altına aldığından dolayı Türkiye'nin izlediği dış politikası çok ilgi çekicidir. İtalya'nın Doğu Akdeniz'de ortaya çıkardığı tehditler dolayısıyla barışın korunması konusunda Batılılarla işbirliğine önem vermiştir. 1932 yılında "Milletler Cemiyetine" Türkiye'nin üye olması, önemli gelişmelerden biridir. Bu katılım Sovyetlerin hoşuna gitmemiştir. 1929'da Yunan başbakanlarından Aleksandr Panastasiyu'nun Balkan Atlantik kurulması fikri kabul edilmiş, bu siyasi birliğe Türkiye katılmışsa da bu işbirliğinin gerçekleşmesi mümkün olmamıştır. 1933 Şubatında Küçük Antant devamlı bir statü kazanmış ve bir teşkilat kurmuş ve Almanya'da Nazi Partisi iktidara gelmiştir. 14 Eylül 1933'te Türkiye ve Yunanistan arasında 10 yıl için Samimi Anlaşma Paktı imzalanmıştır. Türkiye ile Romanya arasında da "Dostluk, Saldırmazlık, Hakem ve Uzlaşma Anlaşması" imzalanmıştır. Bunu 27 Kasım 1933'te Yugoslavya'yla "Dostluk ve Saldırmazlık Anlaşması" takip etmiştir. Bu anlaşmalar "Balkan Antantı"nın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Münih Konferansı ile Çekoslovakya'nın parçalanması Küçük Antanta son vermiş, 1939 Olayları da Balkan Antantı'nı parçalamıştır. 1936'da Montreux Sözleşmesi ile Türkiye Boğazlar üzerinde egemenliğini yeniden kazanmıştır. Bu sözleşme dolayısıyla Türk-İngiliz ilişkilerinde olumlu gelişmeler olmuştur. 1937 yılında İngiltere'nin yardımıyla Karabük Demir-Çelik fabrikası kurulmuştur. 1938 yılında, İngiltere, askeri alımlarına dayanan 16 milyon sterlin tutarında bir kredi açmıştır. 8 Mayıs 1937'de Tahran'da Sadabad Paktı imzalanmıştır. 4 Temmuz 1937'de Türkiye ile Fransa arasında Dostluk Anlaşması imzalanmış 2 Eylül 1938'de Hatay Cumhuriyeti kurulmuş, 23 Haziran 1939'da Fransa Hatay'ın Türkiye'ye katılmasını kabul etmiştir.

1938 Temmuzunda Almanya ile Türkiye arasında 150 milyon Mark'lık bir kredi anlaşması imzalandı. Bunun sonucu olarak Almanya'nın ekonomik nüfuzu altına alma çabalarıyla birlikte, kültür propaganda faaliyetleri başlamıştır. Almanya'da Ankara büyükelçiliğine eski başbakanlardan Franz von Papen'ı en kuvvetli diplomatını ataması dikkat çekici bir olaydır. 12 Mayıs 1939 da Türk-İngiliz dostluğu bir deklarasyonla açıklandı. Bu deklarasyon Almanya'yı telaşlandırdı. Franz von Papen Türkiye'nin Batılılara yönelmesini engelleme çalışmalarında başarılı olamamıştır. 23 Ağustos 1939'da Sovyet Rusya ile Nazi Almanya'sı arasında Saldırmazlık Paktı imzalandı. Sovyet'ler ve Almanlar sıkı ilişki içerisine girerek bu dönemde Türkiye'nin Batılılarla işbirliğini engellemeye çalıştılar. 19 Ekim 1939'da İngiltere ve Fransa ile bir ittifak imzalandı. Sovyetler bu ittifaka çok sinirlendi. Saraçoğlu'nun Sovyetlere 24 Eylül 1939'da yaptığı Moskova görüşmelerinde Sovyetlerin isteklerine ters düşen bu gelişmeler Türkiye ile Sovyetlerin arasını iyice açmıştır².

² Fahri Armaoğlu, 20. Yüzyıl Siyasî Tarihi, (Cilt 1-2: 1914-1995), Alkım Yayınevi, Ankara 1984, s.335-416

1941 yılında Alman-Rus savaşının çıkmasıyla birlikte, Türkiye'nin Almanya ve Sovyetler ilişkileri müttefiklerin ve Almanların Türkiye devletini kendi yanlarında savaşa çekme çabalarına sahne olmuştur. Bu tarihten itibaren Almanya Türkiye'yi kendi tarafında savaşa sokmayı başaramazsa, Türkiye devletini savaşın dışında tutmayı amaçlamıştır.

Türkiye devleti 1941-1943 arasında sürekli değişen savaş şartlarında başlangıçta, Almanların galip geleceği fikri üzerinde geliştirilmiştir. Bu amaçla, Cumhuriyet, Tasvir ve Vakit, diğer gazeteler Alman yanlısı yayınlar yapmışlardır. Geliştirilen politikaların 1943 yılı Almanya'nın Stalingrad muharebesini kaybetmesi, doğu cephesinde genel gerilemenin başlaması, Kuzey Afrika'nın müttefiklerin eline geçmesi, Alman işgali altındaki memleketlerdeki millî hareketler, 1943 yılından itibaren savaş durumunun müttefiklerin lehine dönüşmesi, Türk hükümetinin, resmi politikada ilke olarak, Pan-Turanist eğilimleri reddetmesi şeklinde ortaya çıkmıştır³. Alman yanlısı olarak bilinen Cumhuriyet, Tasvir ve Vakit birdenbire Türkçülük ve milliyetçilik aleyhi bir tutum takınmışlardır. Dönemin etkin sayılabilecek gazetelerinin tavırlarını bu derece ani ve kesin hatlarla değiştirmelerinin en önemli sebebi Milli Şef İnönü'nün basın üzerindeki tesirinin de güçlü olmasıyla izah etmek mümkündür.

Türkiye devletinin politikasında uluslararası dengeleri sağlama çabaları, savaşın dışında kalabilmek için bu ülkelerden abartılı askeri araç ve yardımlar talep etmesi, Türkiye devletinin taleplerini karşılamakta bu ülkelerin çekimser kalması, barışçı politika uygulayan Türkiye devletinin savaşın dışında kalma çabalarına destek sağlamıştır. Bu dönemde, İngiltere, Almanya ve Sovyetlerin baskı faaliyetleri sürekli devam etmiştir. Türkiye'de Alman ordularının 1942'de Kafkaslara doğru ilerlemesi sırasında panturanist Alman propagandası artmış ve yoğunlaşmıştır.

SOVYET YANLISI FAALİYETLER VE 3 MAYIS 1944

Komünist Partisinin Genel Sekreteri Dr. Şefik Hüsnü Değmer 1939'da Moskova, Varşova ve Berlin şehirlerinde sürdürdüğü faaliyetlerinin asıl karargâhı Paris idi. II. Dünya savaşının patlak vermesine yakın bir dönemde Türkiye'ye dönmüş ve Türkiye'deki komünist faaliyetleri organize etmiştir. Komünizmin cephe çalışmaları 1939'dan 1944 kadar II. Dünya Savaşı'nın istikametlerine göre ayarlanmış, daima Müttefiklerin değil, Sovyetler Birliği'nin menfaatleri ön planda tutulmuştur. Tan gazetesi, genel siyaset ve II. Dünya Savaşı ile ilgili gelişmeler hakkında günü gününe bilgi ve propaganda faaliyetleri yürütülmüştür. Türkiye Komünist Partisi Merkez komitesinin hazırladığı bir broşür, Faris Erkman imzası ile piyasaya sürülmüştür. 1 Temmuz 1943'te başlayan bir yazı serisi "Tan" gazetesinde üç gün devam etti. Bu yazıların başlıcaları: "Türkçülük Cereyanının Menşei ve Mahiyeti"; "Türk Milliyetçiliğinin Esasları" ve "Cumhuriyet Devrinde İrkçı Türkçülük Nasıl Doğdu?" idi. Faris Erkman'ın imzası ile yayımlanan broşürün ismi: "En Büyük Tehlike" idi. Bu dönemdeki fanatik milliyetçilerin eski ittihatçıların devamı olduğu fikri işlenmiştir. Rus ordusunun savaşta şansının iyi gitmeyişi fırsat bilen Türkiye'nin Almanya yanında harbe girmesini istediklerine dair milliyetçiler aleyhine neşriyat yapıyordu. Türkiye Komünist Partisi bu nedenle Türkiye'deki Türkçülük faaliyetlerini ırkçılığa dayıyor, Sovyet yanlısı faaliyetlerini sürdürüyordu. Sovyetlere verilen raporlarda hükümetin bu faaliyetlerden yararlanarak 3 Mayıs 1944'te Türkçülerin tevkif edilmesindeki rollerini açıkça beyan etmektedirler. Türkiye Komünist Partisi bu dönemde iki yönlü faaliyete bulduklarını, yani Türkiye'nin müttefikler yanında savaşa katılımının sağlanması, ayrıca ırkçıları Alman taraftarlığını sabote etme çalışmalarıdır. Bu faaliyetler de "Faşizm ve Vurgunculuk Aleyhine Geniş Cephe Birliği" önemli rol oynamıştır.

³ Cemil Koçak, Türkiye'de Milli Şef Dönemi, C. I, İstanbul 1996, s. 660.

Bu faaliyetlerin diğeri bir amacı, Hitler'ci Almanya zaferine bel bağlamanın yanlışlığını omuzlarında hisseden Şükrü Saraçoğlu hükümetinin uyguladığı politikalarla, siyasi hata yaptıklarını düşündürmek ve kendilerin, suçlu hissetmelerini sağlamak planlanmıştır. Hükümetin omuzları üzerinde olan bu ağır sorumluluğun feci durumuna son vermenin yolunun, tek çaresinin, Türkçülük faaliyetlerinde bulunan çevrelerin mazilerini kirletmeye yönelik faaliyetler yaparak bu işlerin sorumluluğunu Türkçü çevrelere bırakmak için hükümet ikna edilmeye çalışılmıştır. Bu ikna faaliyetlerin Falih Rıfkı da önemli rol oynadığı kendi ifadeleriyle açıktır.

Türkçü çevreler, Hitler'ci Almanlara uşaklık ederek, güya, Türk ırkçılığı bataklığına düşmüş gibi gösterilerek Nazi lekesi ile kirletilmeye çalışılmıştır. Bu kirletme ve propaganda faaliyetlerini yürüten başta Komünist Partisinin Genel Sekreteri Dr. Şefik Hüsnü Değmer ve hükümet çevreleri, aynı zamanda Türkçüleri üniversitelerden ve devlet görevlerinden uzaklaştırarak, kendi yandaşlarını boşalan kadrolara yerleştirme amacı gütmüşlerdir. Komünistler kendi yandaşlarını, Almanlara uşaklık etmemiş ve Türk ırkçılığı bataklığına düşmemiş, Atatürk inkılabına ve demokrasi prensiplerine bağlılığı şüphe götürmez namuslu ve değerli vatandaşlar olarak gösterme propagandasıyla, üniversitelerde ve devlette kadrolaşma faaliyetleri sürdürmüşler, bunda da başarılı olmuşlardır.

Bu dönemin göze çarpan özelliğine bakıldığında Türk milliyetçiliğinin devlet katındaki itibarlı konumunu kaybettiği görülür. Artık bu tarihten itibaren Türkiye'de Türk milliyetçiliği, Anavatan dışında yaşama alanları aramaya başladığı görülür. Ayrıca bu dönemde Devlet içerisinde din karşıtlığı, gelenek karşıtlığı, pozitivistimin etkileri derinleşerek devam etmiş, buna milliyetçilik karşıtlığı ve hatta düşmanlığı da eklenmiş, milliyetçilikten boşaltılan yere ise, Kozmopolitizm ve Komünizm yerleşmeye başlamıştır. Komünizm, devlet tarafından benimsenmiş olmamakla beraber, sayıca az fakat etkin bir entelektüel zümre arasında, Din'in, geleneklerin pasifize edilmesinin yanında bir de milliyetçiliğin pasifize edilmesinin hasil etmiş boşluğu doldurmakta belirli bir başarı kazanmıştır. Kozmopolitizm konusunda ise Hasan Ali Yücel'in tercümelere önemli göstergelerdir⁴.

Türkiye Komünist Partisi, Şükrü Saraçoğlu ve arkadaşlarının, şüphe götürmez bir tarzda Sovyetlere aleyhtar ve Londra'nın Sovyetler Birliği ile dostluk ve işbirliği siyasetine açıktan açığa hasım olduğu propagandasını yürüterek, hükümeti Sovyet yanlısı hareketleri desteklemeye zorlamış ve bunun çözüm yolunu hedef gösterdikleri, Türkçüler üzerine yönelmek olduğu propagandasıyla, hükümeti Türkçülere tahrik etmişlerdir. Ayrıca, bu sayede, iki büyük Anglo-Sakson demokrasisinin ülkedeki Türk hükümetinin ömrünü uzatmayacağı, idari mekanizmanın demokratlaştırılması yönünde bu devletlerin nüfuslarını kullanması, ülkedeki demokrat kuvvetler cephesini desteklemek zorunda bırakmayı planlamışlardır. Memleketteki tek fırka hâkimiyetinin ve otoriter idaresinin yıkılmasını ve Türkiye'de hakiki ve fiili demokrasi devresinin çabuklaştırılması amaçlanmıştır.

Dr. Şefik Hüsnü Değmer, II. Dünya Harbinden az önce kabul ettikleri taktik gereğince taraftarlarını iktidar partisine ve Halkevlerine sokmaya muvaffak olmuşlar, görüşlerini "Yeni Edebiyat" dergisinde yayımlamışlardır. Rusya'nın II. Dünya Savaşı sırasında bir takım işgallere giriştiği dönemde İsmet İnönü belki de Türkiye'nin işgal edilmesi endişesiyle Sovyet yanlılarının faaliyetlerine göz yummuş ve bu dönemde komünist faaliyetler başlamıştır. Türkiye Gizli Komünist Partisi Şefi olan Dr. Şefik Hüsnü'nün Moskova'ya gönderdiği gizli

⁴ Durmuş Hocaoglu, Laisizm'den Milli Sekülerizm'e, Selçuk yayınları, Ankara 1995, s.117.

raporda, “1943 baharından 1944 baharına kadar olan sene, harp devresinin en verimli ve hareketimizin kredisini azami yükselten sene oldu”⁵ demesi bu tür faaliyetler hakkında açıkça bilgi vermektedir. O dönemde Milliyetçiliğe, Dış Türklere, milliyetçilere pervasızca saldıran ve çok sayıda bastırılıp bedava dağıtılan broşürler, komünist neşriyatın işlerini iyi yaptıklarını gösteriyordu⁶.

1944 İRKÇILIK-TURANCILIK DAVASI

5 Ağustos 1942’de Türkiye Büyük Millet Meclisi kürsüsünde Başbakan Şükrü Saraçoğlu’nun okuduğu programda “Biz Türküz, Türkçüyüz ve daima Türkçü kalacağız. Bizim için Türkçülük bir kan meselesi olduğu kadar bir vicdan ve kültür meselesidir. Biz azalan ve azaltan Türkçü değil, çoğalan ve çoğaltan Türkçüyüz ve her zaman da bu istikamette çalışacağız.” şeklinde konuşur. Bu konuşma 3 Mayıs 1944 olaylarının sebebi olarak gösterilen, iki mektubun çıkış noktasıdır.

II. Dünya Savaşı devam ettiği sırada zamanın başbakanının böyle bir konuşma yapması oldukça dikkat çekici ve manidardır. Atatürk ülküsüne inanmış ve onun çizgisinde bir Türkçü başvekil, o dönem Türkiye”sinde hele hele Mecliste pek rastlanan bir durum değildir. Saraçoğlu”nun bir konuşmasına sığdırdığı bir paragraflık söz dizisi, Türkçü çevrelerde şükran duygularıyla ve çoğunlukla benimsenmiştir. Türkçülerin önde gelenlerinden birisi olan Hüseyin Nihal Atsız Başbakan”ın bu milliyetçilik anlayışına kayıtsız kalmak istemez ve Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Şükrü Saraçoğlu”na iki açık mektup yazar.

Nihal Atsız’ın açık mektupları Cumhuriyet devri basın tarihinde mühim bir yer tutar. Bugün serbest yazıp-söyleme hususunda birer kahraman kesilen pek çok yazar o günlerde tek parti devrinin ve şahıslarının şakşaklılığını yaparken, Atsız’ın herkese ve her şeye rağmen bu mektubu yazması kolay cesaret edilemez oldukça mühim bir hadisedir⁷. Cumhuriyet döneminde bir bakan hakkında böyle aleni bir tenkit görülmüş, işitilmiş değildir. Böyle açık ve şiddetli ithamlara cesaret eden olmamıştır. O dönemde Bakanları ve Başbakan”ı eleştirmekte, takdir etmek de yalnız milli şefe ait bir imtiyazdır. Üstelik devrin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel, İsmet İnönü”nün gözüne girmiş, takdirini kazanmış bir şahsiyettir. Mektupların ilk tesirinden sonra Atsız’ın bu cesaretinin bedelini nasıl ödeyeceği merak konusu olmuştur. Hüseyin Nihal Atsız’ın eleştiri oklarından sert bir şekilde nasibini alan Sabahattin Ali, Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel”in ve çevresindekilerin teşvikiyle Atsız’ın kendisine hakaret ettiği iddiasıyla hakaret davası açar. Atsız’ın yazdığı mektuplarda İrkçılık ve Turancılık ile ilgili bir şey bulunmamasına rağmen 1944 yılında Sabahattin Ali tahrik edilerek Atsız ve arkadaşları aleyhine açılan dava, yönünden saptırılarak İrkçılık ve Turancılık Davası olarak millete empoze edilmiştir⁸.

Dönemin Başbakanı Şükrü Saraçoğlu”nun konuşmasıyla başlayan olaylar zinciri, Nihal Atsız”ın mektuplarıyla devam etmiş, 3 Mayıs 1944 tarihli milliyetçilerin gösterisi ile sona ermiştir. 3 Mayıs gösterileri, Türk milliyetçilerinin cumhuriyet tarihimizde ilk defa ortaya koyduğu tavır ve tepkidir. İsmet İnönü”nün 19 Mayıs nutku ile yeni çehreye bürünen ve çok farklı, maksatlı bir bakış açısıyla “Turancılık Davası”na dönüşen hadiseler Cumhuriyet dönemi Türk siyasi tarihinde önemli bir nirengi noktası olmuştur.

İstanbul 1 No.lu Sıkıyönetim Mahkemesi Başkanlığı’nın 29 Mart 1945 tarihli hüküm fıkrasında Reis Tümgeneral Y. Ziya Yazgan (324-16), D.Yargıcı S.I.As. Ad. Yargıç Osman

⁵ Mustafa Müftüoğlu, Çankaya’da Kâbus, İstanbul 1974, s.10-14.

⁶ Aclan Sayılğan, Solun 94 Yılı 1871-1065 Türkiye’deki Sosyalist- Komünist Hareketler, Mars Matbaası, Ankara 1967, s.225-257.

⁷ Mustafa Müftüoğlu, Milliyetçiliğimizin Meseleleri ve Kurtuluş Yollarımız, İstanbul 1970, s. 18.

⁸ Yalçın, a.g.e., s. 11.

Cevdet Erkut (328 C-151), Aza Albay Galip Kaan (323-27) vazife, rütbe ve isimleri tasrih kılınan yargıçlar heyetinin huzurları ile sunulan hüküm gerekçesinde, dava konusunun şümulü ve ehemmiyeti ile yargılanan isimler hüküm gerekçesinde verildiği gibi orijinal biçimde vermenin önemli olduğu kanaatindeyiz:

“... Anayasamız ile yakın bir ilgi ve irtibatın mevcudiyeti, zatı hadisenin hazırlık tahkikatı sonunda aydınlanış şekli, varılan netice ve kanaat bakımından da adli âmir sıkıyönetim komutanlığının son tahkikat kararlarında belirtilen durum itibariyle memleketin iç siyaseti ile olduğu kadar memleket dışı düşünce ve hareketlere de geçilmiş bulunması noktasından dış siyasetimizin sarsılmaz hedef ve ahengine müessir bir vakıa yaratmak ve dolayısıyla ilgili sanıkların şahsi düşünce ve amaçlarına ulaşabilmek maksat ve gayesinin sezilmiş bulunması ve bu arada genç ve yaşlı hemen bütün sanıkların yüksek tahsil görmüş, ilim ve meslek sahalarında profesör, öğretmen, Doktor ve subay olarak ilmi ve içtimai önemli görevler başında bulunmuş ve bir kısmının ise ilmi tetebbug ve tetkik maksadıyla muhtelif yabancı memleketlere de gitmiş olmaları ve bu suretle yaptıklarını anlayan, iyi gören ve etraflı düşünen, fikren çok uyanık birer şahsiyet bulunmaları hasebiyle esaslı bir inceleme süzgecinden geçirilen bu davanın duruşmalarında bütün teferruatı üzerinde dikkat ve ısrarla durulmuş ve bütün sanıklara geniş bir müdafaa hak ve imkânı verilmiş, zahiren birbirinden ayrı ve müstakil birer hadise gibi görülen ve fakat aydınlanan vaziyet ve münakaşa edilen deliller karşısında yakın ve şaşmaz ilgi ve bağlarla birbirine bağlı bulunan ve dolayısıyla bir kül halinde mütalaaı icap eden bütün meseleler ve bunlardaki bariz bağlar birer birer gözden geçirilmiştir.

Duruşmalarda yapılan etraflı sorgulara ve ayrıca ikame ve münakaşa olunan delillere nazaran dava konusu olan hadiseleri aşağı da sıralandığı veçhile yedi safhada mütalaa ve tetkik etmek gerekli bulunmuştur:

- 1- Profesör Zeki Velidi Togan'ın gizli ittifakı
- 2- Reha Oğuz Türkkan'ın daha lisede iken bazı arkadaşlarıyla kurduğu gizli “Gürem” teşekkülü,
- 3- Yine Reha Oğuz Türkkan tarafından Ankara'da tahsis edilen “Kitap Sevenler Kurumu” ve bunun İstanbul'a ve diğer yerlere de teşmili,
- 4 - Bozkurtçular güremi (Gizli cemiyeti)
- 5 - Barış teşebbüs ve toplantısı
- 6 - Nihal Atsız'ın durumu ve Ankara Nümayişleri,
- 7 - Bunların dışında kalan diğer sanıklar,

Bütün bu safhalar, birbirleriyle ilgi ve irtibatları da gözden kaçırılmayarak birer birer incelenirken bu arada ilgili bütün sanıkların şahsi tahsil ve faaliyet durumları üzerinde de durulmuştur.” şeklinde ifade edilerek yedi safha halinde tespit edilen hadiseler, tetkik ve tahlil edilmiştir.

Dava safhalarına göre ilgili bölümlerde yargılanan şahıslar ilgili bölümlerde belirtilmiştir.

I. ZEKİ VELİDİ TOGAN VE GİZLİ İTTİFAKI

“31/5/944 gün ve 16449 sayılı son tahkikat kararında kayıt ve tespit edilmiş olduğu veçhile bu gizli cemiyet:

- A) Başkan Prof. Zeki Velidi Togan;
- B) Türkistanlı Türklerden olup Türkiye’de ve İstanbul’da bulunan Ahmed Karadağlı
- C) Ahmed Karadağlı’nın eşi Bayan Nuriman Karadağlı
- D) Türkiyeli Türklerden Reha Oğuz Türkkan
- E) Cihat Savaşfer
- F) Nurullah Barıman
- G) Yine Türkistanlı Türklerden Heybetullah İdil. Yedi kişiden ibaret olduğu ifade edilmiştir.

Zeki Velidi Togan’ın, son tahkikat kararında kayıt ve tecziyesi talep edilmemiş bulanmasına rağmen iddia makamının esas hakkındaki iddia ve mütalaalarında memleketimizde izinsiz "Türkistan Milli Birliği" adına faaliyette bulunması noktasından ayrıca Türk Ceza Kanununun 143 üncü maddesine tevfikan cezalandırılması istenilmiştir.

Bu taleplere göre Zeki Velidi Togan “ın suçları:

I- Almanya’nın yanında ve Ruslar aleyhine harbe girmeyen hükümetimizi devirmek maksadı ile hususi merasimle yemin ettirerek gizli bir cemiyet kurmak ve bu hususta ittifak eylemek, yakalanıncaya kadar faaliyette bulunmak;

II- Devletin anayasa ile muayyen olan ana vasıflarına aykırı ve milli hissiyatı sarsmak ve zayıflatmak için Propaganda ve medh ve istihsanda bulunmak;

III- Memleketimizde izinsiz "Türkistan Milli Birliği" adına faaliyette bulunmaktır.

Reha Oğuz Türkkan, Cihat Savaşfer ve Nurullah Barıman’ın "Bozkurtçular Gürem”ine (gizli cemiyet ve ittifaka) ait fiil sırası gelince ve ayrı olarak tetkik ve mütalaa edilecektir.”

II. REHA OĞUZ TÜRKKAN’IN DAHA LİSEDE İKEN BAZI ARKADAŞLARI İLE KURDUĞU GİZLİ GÜREM TEŞEKKÜLÜ

III. Reha Oğuz Türkkan tarafından Ankara “da tesis edilen Kitap sevenler kurumu ve bunun İstanbul “a ve diğer yerlere de teşmili

IV. BOZKURTÇULAR GÜREMİ (Gizli cemiyet ve ittifakı)

Son tahkikat kararına göre:

Reha Oğuz Türkkan “ın gizli cemiyeti, yani Bozkurtçular güremi:

- 1- Kurucu ve şef Reha Oğuz Türkkan,
- 2- Cihat Savaşfer,
- 3- Nurullah Barıman (yedek teğmen),
- 4- İsmet Rasin Tümtürk,
- 5- Hikmet Tanyu,
- 6- Hamza Sadi Özbek,
- 7- Muzaffer Eriş,

- 8- Fehiman Altan,
 9- Yedek Asteğmen Zeki Özgür,
 10- Yusuf Kadıgil' dir.

V. BARIŞ TEŞEBBÜS VE TOPLANTISI

Hazırlık tahkikatı ve duruşma safhalarında aydınlanan duruma göre 7/Mart/944 günü İstanbul, Beyazıt'ta ilgili sanıklardan Profesör Zeki Velidi Togan'ın evinde yapılan barış toplantısı sanıklardan yedek topçu asteğmeni Zeki Özgür'ün teşebbüsü ile olmuştur.

VI. NİHAL ATSIZ'IN DURUMU VE ANKARA NÜMAYİŞLERİ

1- Anayasanın 66. maddesinin "Türkiye ahalisine din ve ırk farkı olmaksızın vatandaşlık itibarıyla Türk itlâk olunur." şeklindeki ırk tefrikini açıkça ret eden hükmüne rağmen ırkçılık ve Turancılık propagandası fiilini ordu mensuplarına karşı işlediğinden dolayı askerî ceza kanununun 148 inci maddesi nazara alınarak;

2- Şahadet ve vesaik ile sabit olan hükümetin, Büyük Millet Meclisinin manevi şahsiyetlerini alenen ve çok ağır bir surette tahkirinden dolayı Türk ceza kanununun 159 uncu maddesine tevfi kan;

3- Nümayiş tertip ve tanzim ve tatbik ederek hükümet merkezinde dâhili ve harici emniyeti ihlal edici hareketlerde bulunmak suretiyle millî menfaatlere zarar verdiğinden dolayı diğer üç arkadaşı Cemal Oğuz Öcal, Cabbar Şenel, Said Bilgiç ile birlikte, Türk ceza kanununun 161 inci maddesine tevfi kan cezalandırılması ve yalnız Atsız hakkında Türk ceza kanununun 70 inci maddesi hükmünün nazara alınması;

ANKARA NÜMAYİŞLERİ

Bu nümayişlerin sanıkları arasında adları geçenler Nihal Atsız, Cemal Oğuz Öcal, Cabbar Şenel, Said Bilgiç'tir.

VII. BUNLAR HARİCİNDE KALAN DİĞER SANIKLAR

Zeki Velidi Togan'ın gizli ittifakından ve ayrıca Reha Oğuz Türkan'ın Bozkurtçular gizli güreminden, Nihâl Atsız ve Ankara nümayişleri sanıklarından ayrı olarak ve ayrı bir kısım halinde incelenmesini uygun görülen bu sanıklar:

- 1- Tabib Yüzbaşı Fethi Tevetoğlu;
 2- Piyade Üsteğmeni Alp Arslan Türkeş;
 3- Nihal Atsız'ın kardeşi Necdet Sançar;
 4- Orhan Saik Gökyay;
 5- Hüseyin Namık Orkun;
 6- Yedek nakliye asteğmeni Fazıl Hisarcıklılar;
 7- Yedek tabip önyüzbaşı Hasan Ferid Cansever' dir.

3 Mayıs 1944 Irkçılık-Turancılık Davasının Bilinmeyenleri şeklinde hazırladığımız eserimizde İstanbul 1 No.lu Sıkıyönetim Mahkemesi Başkanlığı'nın 29 Mart 945 tarihli hüküm metni yayımlanacaktır. Hüküm gerekçesinin başlangıcında mahkeme reisi, dava hakimi ve aza hakimin dikkatlerini çektiği şu hususu burada tekrar dile getirmek istiyoruz:"... dı

siyasetimizin sarsılmaz hedef ve ahengine müessir bir vakıa yaratmak ve dolayısıyla ilgili sanıkların şahsi düşünce ve amaçlarına ulaşabilmek maksat ve gayesinin sezilmiş bulunması ve bu arada genç ve yaşlı hemen bütün sanıkların yüksek tahsil görmüş, ilim ve meslek sahalarında profesör, öğretmen, Doktor ve subay olarak ilmi ve içtimai önemli görevler başında bulunmuş ve bir kısmının ise ilmi tetebbug ve tetkik maksadıyla muhtelif yabancı memleketlere de gitmiş olmaları ve bu suretle yaptıklarını anlayan, iyi gören ve etraflı düşünen, fikren çok uyanık birer şahsiyet bulunmaları hasebiyle...”

Bu yazımızda, Yukarıda mahkeme heyetinin ifade ettiğine eklenecek bir şey olmadığı kanaatini taşıyorum. Bundan sonraki hayatlarında da sadece şahsiyetleriyle, düşünceleriyle, amaç ve gayeleri doğrultusunda yani sadece, Türkiye devletini ve insanını eğitmek, bilim yolunda çalışmalarını temin etmek amacıyla mevcut bilgimize bilimsel katkılarda bulunan bu insanlar daha sonra Türk dünyasının mümtaz şahsiyetleri arasında yer almışlardır. Her biri edebiyat adamı olarak alanlarında önemli eserler vermiş, bilim dünyasına katkıda bulunmuş, asker, doktor ve diğer mesleklerde çalışanlar da kendi alanlarında büyük hizmetler yapmışlardır.

Zeki Velidi Togan, bir Türk yurdu olan Başkurdistan’da önce harbiye bakanı, sonra cumhurbaşkanı olarak hizmet etmiş, Moskova parlamentosunda çeşitli Türk topluluklarının temsilciliğini yaptı, Rusya Kurucu Meclisi üyeliğinde bulundu, çeşitli ülkelerde Türk tarihi dersleri verdi ve araştırmalar yaptı. Davet üzerinde üniversitelerimizde çalışmak üzere ülkemize geldi. Bu dava öncesinde ve sonrasında yaptığı çalışmalar ortadadır.

Zeki Velidi Togan doğup büyüdüğü topraklarda yaşayan soydaşları için taşıdığı bir endişe dolayısıyla, Rus ordusundan Alman ordularına esir düşen Türklerin sünnetli olmaları Alman orduları tarafından Yahudi kabul edilerek, ikinci bir tehlikeye düşecekleri korkusuyla, onları bu durumu bildirmek gerektiğine inanmıştır. Hükümetlerin şahıslardan çok derneklerin müracaatlarını daha da dikkatte alacakları düşüncesiyle bir dernek kurmaya çalışmış. Devrin makamlarına bu amaçla başvurmuş ama bu derneği kurmaya muvaffak olamamıştır.

Buna rağmen davada, Ahmed Karadağlı, Nuriman Karadağlı, Reha Oğuz Türkkkan, Cihat Savaşfer, Nurullah Barıman gibi isimlerle, iktidarı devirecek, İnönü’yü Çankaya’ya yürüyerek Cumhurbaşkanlığı makamından indirerek, cumhurbaşkanlığına makamına oturacağı üzerine hayali bir dava hazırlanmıştır. Milli Şef İnönü’nün o yıllardaki gücüne de bir hakaret ve aşağılama ihtiva eden bu suçlamalar ne yazık ki gerçek kabul edilmiş ve ilgili şahıs bu davadan 10 yıl ağır hapis, 4 yıl da sürgün cezası almıştır.

Dava savcısı Kazım Alöç, özellikle, “*yeni rejim ve yeni nizam kurmak davası*” şeklinde göstermeye çalıştığı iddianamesinde, Türkçülük düşmanlarının yaygaralarını, Sovyetler adına yürütülen propaganda faaliyetlerini, Türkçü, milliyetçi ve maneviyatçı bir kesimi devler kadrolarından ve üniversitelerimizden uzaklaştırmak amacıyla yapılan psikolojik harp kurgusunun etkisinde kalmış, gizli cemiyet, şifre parola, telsiz, hükümet darbesi, vatan ihaneti gibi efsanelerle boş ve hayali iddialarını zorla ispat etmek için temsili bir oyunu, gerçekte olmuş gibi kabul ettirerek, İstanbul bir numaralı sıkıyönetim mahkemesinin hüküm gerekçesiyle cezalar verilmişse de, askeri temyiz mahkemesi hüküm gerekçesini derhal bozmuş, cezaevlerine atılan Türkçüler derhal tahliye edilmişlerdir.

SONUÇ

İrkçilik ve Turancılık davasıyla, Türkçülük, Türk milliyetçiliği gibi fikirler ülkedeki Sovyet yanlısı propagandalarla hukuk önünde yargılanarak, Sovyetler Birliğinin komünist fikirlerle yayılmasına engel olunacağına inanılan bu hareketi, Nazi Almanya’sının ırkçı ve faşist fikirlerini destekleyen bir hareket gibi göstermeye çalışılmış.

Aslında hükümet ve basında bazı yayın organlarının Nazi Almanya'sının II. Dünya Savaşından galip çıkacağına inanarak yayın yapan bazı gazetelerin, kendi faaliyetlerini gizleyeceği, dikkati başkalarının üzerlerine yönlendirebilecekleri atabilecekleri bir zemin bulmuşlardır.

Falih Rıfki, Sabahattin Ali ve Dr. Şefik Hüsnü Değmer gibi isimlerin aktif olarak katıldığı bu dava, Türkçü kesimleri tahrik ederek planlanmıştır. Bu davayı açan savcı ve hâkim heyetini de inandıracak yapay hadise ve olaylar meydana getirilerek, bazı bilgiler servis edilmiştir. Bu dava ile müttefiklerin dikkati çekilerek, hükümetin Alman yanlısı faaliyetleri gizlenmeye çalışılmıştır. Aynı amaçla geçmişte Alman propagandası yapan bazı gazetelerde bu davayı destekleyecek, tahrik edecek yayınlar yapılmıştır.

CHP ve hükümet kadrolarına sızmak isteyen komünist çevreler bu dava ile devlet kadrolarına, üniversitelere yerleşme imkânı bulmuştur. Hükümet ve devrin yöneticileri komünist çevreleri Sovyetler Birliğine hoş görünmek adına desteklemişler, faaliyetlerine izin vermişlerdir.

Sol kendi içerisinde olmadığı ama tahrik ederek planladığı olaylarla, devlete bağlı, tarihinde hiç bir döneminde devlete karşı tepkisini eylemlerle göstermeyen milliyetçi kesimi olayların içerisine çekerek, demokratik tepki göstermelerini sağlayarak, kendi propagandalarını yapabilecekleri, demokratik eylemlere zemin hazırlamışlar, Türkiye'ye bu yolla demokratik gelişmeler getirmeyi planlamışlardır.

KAYNAKÇA

- ARMAOĞLU, Fahri, 20. Yüzyıl Siyasî Tarihi, (Cilt 1-2: 1914-1995), Alkım Yayınevi, Ankara 1984.
- HOCAOĞLU, Durmuş, Laisizm'den Milli Sekülerizm'e, Selçuk yayınları, Ankara 1995.
- KOÇAK, Cemil, Türkiye'de Milli Şef Dönemi, C. I, İstanbul 1996.
- MÜFTÜOĞLU, Mustafa, Çankaya'da Kâbus, İstanbul 1974.
- MÜFTÜOĞLU, Mustafa, Milliyetçiliğimizin Meseleleri ve Kurtuluş Yollarımız, İstanbul 1970.
- SAYILGAN, Aclan, Solun 94 Yılı 1871-1065 Türkiye'deki Sosyalist- Komünist Hareketler, Mars Matbaası, Ankara 1967.
- YALÇIN, Semih, "3 Mayıs Türkçüler Gününün Menşei Üzerine", www.ulkuocaklari.org.tr.
- YALÇIN, Semih, "3 Mayıs Türkçüler Gününün Menşei Üzerine", www.ulkuocaklari.org.tr.